

VALITSUSKOMISJONI JA EESTI LINNADE JA VALDADE LIIDU 2019. AASTA RIIGI-EELARVE LÄBIRÄÄKIMISTE LÖPP-PROTOKOLL

Läbirääkimiste poolteks on Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud **valitsuskomisjon¹ ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad²**.

Pooled juhivad oma tegevuses Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõtetest, põhiseaduse paragrahvidest 154 ja 157, Eesti Vabariigi seadustest, poolte poolt kinnitatud läbirääkimiste töökorras³, riigi eelarvestrateegia 2019-2022 läbirääkimiste vaheprotokollis kokkulepitust ja käesolevate läbirääkimiste käigus vastu võetud otsustest.

LÄBIRÄÄKIMISTE EESMÄRK JA LÄHTEALUSED

Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja valitsuskomisjoni läbirääkimiste põhieesmärk on kohalikele omavalitsustele stabiilse, seadustele ning Euroopa kohaliku omavalitsuse hartale põhineva tulubaasi kindlustamine, mis tagaks kohalikele omavalitsusele seadustega ja seaduste alusel pandud ülesannete täitmiseks vajaliku tulubaasi ning võimaldaks kohalikuks arenguks vajalikud investeeringud ja omavalitsuste jätkusuutliku arengu.

Eesti Linnade ja Valdade Liidu lähtealused läbirääkimistel:

1. Kohaliku omavalitsuse osakaalu, otsustusõiguse ja vastutuse suurendamine ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel, kohalike omavalitsuste poolt osutatavate avalike teenuste kättesaadavuse parandamine ja kvaliteedi tõstmine.
2. Riigikohtu üldkogu 2010. aasta 16. märtsi otsuse 2009. aasta lisaelarve kohta (kohtuasi nr 3-4-1-8-09) seisukohad ning OECD ja CLRAE ettepanekud omavalitsuste finantsautonoomia suurendamiseks, partnerluse arendamiseks ja omavalitsuste koostöö suurendamiseks.
3. Kohalike omavalitsuste tegevustingimuste kujundamisel, reformide kavandamisel ja läbiviimisel Euroopa kohaliku omavalitsuse harta põhimõttest lähtumine.
4. Enamuse riigieelarvest eraldatavate toetuste integreerimine kohalike omavalitsuste tulubaasiga, mis jaotatakse maksutulude ja tasandusfondi kaudu.
5. Taastada 2009. aastani kehtinud omavalitsuste spordi ja noorsootöö valdkonna ülesannete, koos nende kulude katteks kohaliku eelarvesse laekuva tulumaksu osa ja tasandusfondi taastamine 2009. aasta kärbete eelsele tasemele. Arvestades vahepealseid muudatusi kodualuse maa maksustamisel ja lisanduvate ülesannete täitmiseks tulumaksu eraldamise määra tõstmist näha alates 2022. aastast üksikisiku brutotulust tulumaksuna kohaliku eelarvesse laekuva osa määraks 12,18% koos tasandusfondi mahu proportsionaalse kasvuga.
6. Kohalike omavalitsuste poolt täidetavate riiklike ülesannete eristamine õigusaktides ja rahastamine kulupõhiselt riigieelarvest.
7. Kohalike omavalitsuste koostöö edendamiseks, haldussuutlikkuse tõstmiseks ning teenuste efektiivsemaks osutamiseks analüüsida seadusandlust ja täpsustada seda valdkondades, kus omavalitsuste koostöö on otstarbekam, kindlustades koostöö võimalikkuse erineva suurusega territooriumil ja erineva arvu omavalitsuste vahel.
8. Omavalitsuspoliitika põhimõtete ja suundade avamine riigi strateegiadokumentides.

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/303072018004>

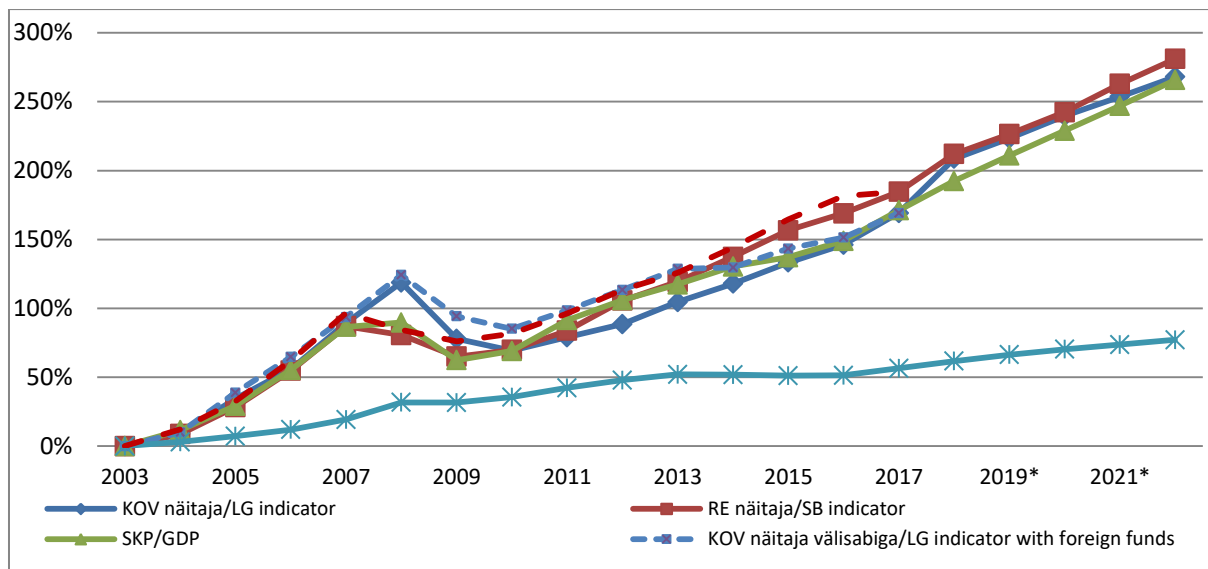
² <http://portaal.ell.ee/18824>

³ <http://portaal.ell.ee/18822>

LÄBIRÄÄKIMISTE KÄIK JA TULEMUSED

Eesmärk: Omavalitsustele iseseisva tulubaasi, regionaalse tasakaalustatuse ja kohaliku demokraatia suurendamine.

Joonis 1. KOV ja RE näitajate ning SKP ja THI muutuse võrdlus perioodil 2003-2021*

RE näitaja = maksutulud – sotsiaalmaks

KOV näitaja = maksutulud, keskkonnatasud, tasandusfond, tulubaasilised toetused

Tabel nr 1. Kohalike omavalitsuste põhinäitajad

KOV EELARVED	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*	2021*	2022*
TULUD KOKKU	1 531	1 598	1 679	1 822	2 052	2 153	2 217	2 303	2 381
- Tulumaks	788	853	910	983	1 096	1 182 ⁴	1 249	1 312	1 377
- Maamaks	59	58	58	58	58	58	58	58	58
- Kohalikud maksud	12	13	14	16	17	18	19	19	20
- Tasandusfond	75	75	76	77	90	102 ⁵	107	107	107
KULUD KOKKU	1 530	1 569	1 658	1 879	1 994	2 149	2 249	2 389	2 410
KOV tasakaal	1	29	21	-57	58	4	-32	-85	-28
KOV sektor tasakaal	-2	56	36	-49	77	3	-38	-96	-42
Võlakooormus	714	665	668	731	698	683	721	812	847
Likviidne vara	141	-111	-100	168	192	182	187	194	200
Suhtarvud ja kasvud									
KOV eelarve tulud SKP-s	7,63%	7,74%	7,74%	7,72%	8,06%	7,95%	7,74%	7,62%	7,48%
KOV tulubaas SKP-s	4,30%	4,49%	4,55%	4,49%	4,66%	4,74%	4,74%	4,70%	4,66%
KOV koondtasakaal SKP-s	0,00%	0,14%	0,10%	-0,24%	0,23%	0,01%	-0,11%	-0,28%	-0,09%
KOV koondvõlg SKP-s	3,56%	3,22%	3,08%	3,10%	2,74%	2,52%	2,52%	2,69%	2,66%
KOV eelarve tulude kasv	2,74%	4,39%	5,09%	8,51%	12,61%	4,94%	2,98%	3,88%	3,39%
KOV tulubaasi kasv	8,17%	7,51%	6,30%	7,50%	11,85%	8,24%	5,63%	4,66%	4,60%
Riigieelarve pubastulud SKP-s	16,36%	17,18%	17,15%	16,66%	16,94%	16,68%	16,53%	16,60%	16,54%
Riigieelarve pubastulude kasv (n.e.a)	8,24%	8,12%	4,79%	5,85%	9,64%	4,63%	4,85%	6,00%	5,00%

⁴ Sisaldab sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetuse üleandmist tulumaksu kaudu 0,03 protsendi-punkti

⁵ Sisaldab sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetuse üleandmist tasandusfondi summas 1,8 mln

Tabel 2. Poolte seisukohad omavalitsuste tulubaasi ning 2019. aasta riigieelarveliste eraldiste osas (põhineb RES-il ja hilisematel eelnõudel)

	2018	2019			
		ELVL taotlus	Eelarve eelnõu	kokkulepe	lahkarvamus
1. Tulubaas					
KOV tulumaksuosa	11,86%		11,93%⁶	11,93%	
KOV tasandusfond koos muudest allikatest lisanduvate summadega	90 181 000		102 078 000⁷	102 078 000	
2. Eraldised riigieelarvest					
Hariduse- ja noorsootöö valdkond					
Haridustoetus	314 181 000		314 181 000	vt haridus p 1	
- Õpetajate tööjõukulude toetus	248 741 965			vt haridus p 1	
- Direktorite ja õppealajuhatajate tööjõukulude toetus	14 758 393			vt haridus p 1	
- Koolilõuna toetus	23 393 650		23 393 000	vt haridus p 3	
- Õppekirjanduse toetus	7 908 532			vt haridus p 1	
- Õpetajate ja juhtide täiendkoolitus	1 901 076			vt haridus p 1	
- HEV õpilaste õppekorralduseks täiendav toetus	17 474 832			vt haridus p 1	
Huvitegevuse ja huvihariduse toetus	14 250 000	16 250 000	14 250 000	14 250 000	
Lasteasutuste õpetajate palgakasvumotiveerimise toetus	13 500 000 ⁸		15 000 000	15 000 000	
Õpilaskodude kohatoetus toimetulekuraskustes perede lastele	2000 eur per õpilane aastas		2000 eur per õpilane aastas	vt haridus p 1	
Maakondlike õpilasürituste ja aineühenduste, koolijuhtide ja õpetajate ühistegevuse ja täienduskoolituse toetus	1 600 000		1 600 000		
Toetus koolitranspordi rahastamiseks	0		0		
Sotsiaalvaldkond					
Toimetulekutoetusteks	24 019 000		18 234 000 ⁹		
KOV sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamise toetus	2 663 000		0 ¹⁰	eelnõu esitatud Riigikogule	
Toimetulekutoetuse administreerimise hüvitis (riiklik ülesanne)	498 000		0 ¹¹	vt sotsiaal p 1	
Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus	2 650 000		2 650 000		

⁶ Sisaldab sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetuse üleandmist tulumaksu kaudu 0,03 protsendipunkti.

⁷ Sisaldab sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetuse üleandmist tasandusfondi summas 1 788 000 ja üldhooldekodude hüvitist summas 100 800 eraldi valemiga tuludest mittedõltuvalt.

⁸ Sisaldab 2017. a üle tulevat summat 1,5 mln.

⁹ Sisaldab toimetulekutoetuse administreerimise hüvitist

¹⁰ 2019. a antakse üle KOV tulubaasi jaotatuna tulumaksu ja tasandusfondi kaudu

¹¹ 2019. a lisatakse toimetulekutoetuse vahenditele

Matusetoetus	3 970 000		4 000 000	4 000 000	
Asendushoolduse toetus	16 704 000		17 788 000		
KOV kultuuri ja sporditoetused¹²					
Maakonnaraamatukogude tegevus- toetus	1 070 842		1 191 000		
Raamatukogude teavikute toetus	1 877 974		1 877 974		
Muuseumide, orkestrite, teatrite toetused	1 725 817		1 733 897		
Regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetus	0		600 000	vt kultuur p 3	
Keskkonna valdkond					
Jäätmemajanduse toetus	2 200 000	2 500 000	0 ¹³	Eelnõu esita- tud Riigiko- gule	
Riigimaade ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade hooldamine	86 000		86 000	vt keskkonna ja maaküsimuste p 3	
Kohalike teede hoid					
Kohalike teede hoiu valemipõhine toetus	29 313 000	40 478 878	29 313 000		40 478 878
Kohalike teede juhtumipõhine toetus	9 000 000		6 000 000		
Regionaalvaldkond					
Ühinemistoetus	28 678 000		21 383 000	21 383 000	
Kvoodiraha hooldekodude energia- säästu investeeringud	2 200 000		8 000 000 ¹⁴		
Perekonnaseisu ja rahvastikutoimin- gute hüvitis	1 127 000		1 127 000		
Üleriigiliste omavalitsusliitude rah- vusvahelise koostöö toetamiseks	119 000	150 000	119 000		150 000
Maakondliku arendustegevuse toetus	2 056 000		2 056 000		
Pealinna funktsioonide teostamise toetamine	0		0		

¹² 2019. a numbrid võivad muutuda pärast KuM eelarve kinnitamist

¹³ 2019. a antakse üle KOV tulubaasi jaotatuna tulumaksu ja tasandusfondi kaudu

¹⁴ Prognoos. Kulu sõltub kvoodiraha laekumisest ja KOVide aktiivsusest projekte ellu viia

Tabel 3. Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja valitsuskomisjoni fiskaalse mõjuga ettepanekud

Ülevaade valitsuskomisjoni ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu delegatsiooni läbirääkimiste tulemustest 2019. aasta riigieelarve ettepanekute osas.

I RAHANDUSE VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjoni seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus																																			
1.	<p>Võttes aluseks valitsuse koalitsioonilepingu ja 2017 aastal saavutatud kokkulepped, taastada 2009 aastani kehtinud omavalitsuste ülesanded spordi ja noorsootöö valdkonnas ja selleks taastada KOVidele ülekantava tulumaksumäär majanduslanguse eelse perioodi tasemele arvestades ka maamaksuvabastuste kompenseerimise eesmärgil tulumaksu eraldamise määra tõstmist 0,2 protsendipunkti võrra ja 2018 aastal lisanduvate ülesannete täitmiseks tulumaksu eraldamise määra tõstmist 0,02 protsendipunkti võrra.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tulumaksu %</td> <td>11,6</td> <td>11,86</td> <td>11,93</td> <td>11,93</td> <td>12,16</td> <td>12,18</td> </tr> </tbody> </table> <p>Alates 2010. aastast on riigieelarve tulude kasv jätkuvalt kiirem kui KOV tulude kasv. Samal ajal riiklike maksude (käibemaks, aktsiisid) tõusudega alates 2009 aastast on suurendatud teadlikult ka omavalitsuste kulu mis on mõjutanud oluliselt KOV põhiteenuste osutamist ja teenuste kvaliteeti.</p>		2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Tulumaksu %	11,6	11,86	11,93	11,93	12,16	12,18	<p>2018. a suurenes KOVide tulubaas 30 mln. 2019. a lisandub 15 mln, 2020. a 9 mln ja 2021. a veel 2 mln. Lisaks on riik tugevdanud KOVide eelarveid toetusfondi suurendamisega. Valitsuskomisjoni jaoks on jätkuvalt oluline KOVide tugevdamine, rolli ja finantsautonoomia suurendamine.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>																					
	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava																																
Tulumaksu %	11,6	11,86	11,93	11,93	12,16	12,18																																
2.	<p>Taastada tasandusfond 2009. aasta alguse tasemel proportsionaalselt ja ajaliselt sarnaselt tulumaksu taastamisega.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017*</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Tasandusfond (TaF) (mln eurot)</td> <td>78,4</td> <td>90,2</td> <td>101,1</td> <td>104,3</td> <td>110,1</td> <td>110,1</td> </tr> <tr> <td>- tulude ja kulude tasandamiseks</td> <td>77,0</td> <td>88,77</td> <td>99,77</td> <td>103,1</td> <td>109,0</td> <td>109,1</td> </tr> <tr> <td>- keskkonnatasude kompensatsioon</td> <td>929 336</td> <td>831 757</td> <td>733 000</td> <td>636 000</td> <td>537 000</td> <td>440 000</td> </tr> <tr> <td>- väikesaarte toetus</td> <td>416 000</td> <td>581 136</td> <td>606 800</td> <td>606 800</td> <td>606 800</td> <td>606 800</td> </tr> </tbody> </table> <p>* 2017.a. tasandusfondi struktuur on viidud vastavusse 2018.a riigieelarves kajastatud tasandusfondi struktuuriga.</p> <p>Tasandusfondi ei ole lisatud vahendeid regionaalkomponendi kulude katteks. Kohalike eelarvete tasakaalus hoidmiseks on vajalik ka tasandusfondi taastamine 2009. aasta alguse tasemel proportsionaalselt ja ajaliselt sarnaselt tulumaksu taastamisega</p>		2017*	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Tasandusfond (TaF) (mln eurot)	78,4	90,2	101,1	104,3	110,1	110,1	- tulude ja kulude tasandamiseks	77,0	88,77	99,77	103,1	109,0	109,1	- keskkonnatasude kompensatsioon	929 336	831 757	733 000	636 000	537 000	440 000	- väikesaarte toetus	416 000	581 136	606 800	606 800	606 800	606 800	<p>2018. a suurenes KOVide tulubaas 30 mln. 2019. a lisandub 15 mln, 2020. a 9 mln ja 2021. a veel 2 mln. Lisaks on riik tugevdanud KOVide eelarveid toetusfondi suurendamisega. Valitsuskomisjoni jaoks on jätkuvalt oluline KOVide tugevdamine, rolli ja finantsautonoomia suurendamine.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
	2017*	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava																																
Tasandusfond (TaF) (mln eurot)	78,4	90,2	101,1	104,3	110,1	110,1																																
- tulude ja kulude tasandamiseks	77,0	88,77	99,77	103,1	109,0	109,1																																
- keskkonnatasude kompensatsioon	929 336	831 757	733 000	636 000	537 000	440 000																																
- väikesaarte toetus	416 000	581 136	606 800	606 800	606 800	606 800																																

3.	<p>Näha RES 2019-2022 ette ja eraldada KOVidele Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu programmis kavandatud vahendid.</p> <table border="1" data-bbox="192 272 1402 376"> <thead> <tr> <th>Toetusfond:</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rahvastiku toimingute kulude hüvitamine</td> <td>21 000</td> <td>1 127 000</td> <td>1 172 080</td> <td>1 257 963</td> <td>1 257 963</td> <td>1 257 963</td> </tr> </tbody> </table>	Toetusfond:	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Rahvastiku toimingute kulude hüvitamine	21 000	1 127 000	1 172 080	1 257 963	1 257 963	1 257 963	<p>Prognooside kohaselt perekonnaseisutoimingute ühikute arvud vähenevad ning hüvitiste mahu suurendamine ei ole vajalik.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>
Toetusfond:	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava											
Rahvastiku toimingute kulude hüvitamine	21 000	1 127 000	1 172 080	1 257 963	1 257 963	1 257 963											
4.	<p>Töötada läbi võimalused kuidas lülitada omavalitsuste tulubaasi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Hariduskulud 2) Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus 3) Huvihariduse ja huvitegevuse toetus 4) Sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamise toetus 5) Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus 6) Matusetoetus 7) Asendus ja järelhoolduse teenuse toetus 8) Jäätmehoolduse arendamine 9) Rahvastiku toimingute kulude hüvitamine 	<p>Vabariigi Valitsuse kabineti 21. sept 2017. a otsus on tõsta toetusfondis kohalike ülesannete täitmiseks antavad sihtotstarbelised toetused hiljemalt aastaks 2021 ümber KOV tulubaasi, jaotades vastavad vahendid tulumaksu ja tasandusfondi (üldotstarbelise toetuse) kaudu ja indekseerides seejuures tasandusfondi lisatavate vahendite kasvu.</p> <p>2019. a on plaanis KOV tulubaasi (jaotatuna tulumaksu ja tasandusfondi kaudu) üle tõsta sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetus ning jäätmehoolduse toetus summas 4,7 mln eurot.</p> <p>Ülejäänud toetuste tulubaasi üleandmise ajakava on väljatöötamisel.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi, et kokku leppida vahendite tulubaasi üleandmise tingimused.</p>														
5.	<p>Alustada läbirääkimisi dividendide tulu pealt makstava tulumaksu osaliseks eraldamiseks kohalikele omavalitsustele. See võimaldaks parandada sidet omavalitsuste ja ettevõtlussektori vahel.</p>	<p>Dividenditulu saavad peamiselt Tallinna ja Harju maakonna elanikud. Dividenditulult tulumaksu jaotamine suurendab oluliselt KOVide elaniku kohta tulukuse vahesid. Kuna dividenditulu on väga volatiilne, ei soovita rahvusvahelised organisatsioonid</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>														

		KOVide tulubaasi kujundada ettevõtte tulumaksuga.	
6.	Lükata edasi rahvastikuregistri seaduse kavandatud rakendamine 01.01.2019, kuni on välja selgitatud muudatustega kaasnevate soovimatute mõjude ulatus ning kavandatud vastavad rakendusmehhanismid ebasoovivate mõjude, sh omavalitsuste tulubaasi vähenemise küsimused, lahendamiseks ja kompenseerimiseks.	Siseministeerium on esitanud kooskõlastusringile rahvastikuregistri seaduse muudatuse eelnõu, millega KOV täpsusega aadresside tühjaks tegemine jõustub 2. jaanuaril 2019.a. Tähtaja nihutamine ühe päeva võrra tagab, et KOV täpsusega aadresside kadumise tõttu ühegi KOVi 2019. a tulubaas ei vähenen.	Jätkatakse läbirääkimisi.
Jrk nr	Valitsuskomisjoni ettepanek ja põhjendus	ELVL seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus
1.	2019. a tösta sotsiaaltoetuse- ja teenuse osutamise toetuse 2,5 mln ning jäätmehoolduse toetuse 2,2 mln eurot vahendid KOVide tulubaasi jaotatuna tulumaksu (0,03 protsendipunkti ja ca 2,9 mln eurot) ning tasandusfondi kaudu 1,8 mln eurot.	Kokkulepe	Kokkulepe: eelnõu on esitatud Riigikogule

II TRANSPORDI- JA TEEHOIU VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjoni seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus									
1.	<p>Suurendada ka kohalike teede hoiuks eraldavate vahendite mahtu.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2018 kava</th> <th>2019 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eraldis kohalike teede hoiuks (toetusfondis)</td> <td>29 313 000</td> <td>40 456 074</td> </tr> <tr> <td>Kasv võrreldes eelmise aastaga</td> <td></td> <td>+11 143 574</td> </tr> </tbody> </table> <p>Senini kohalike teede hoiuks eraldatavate vahendite maht ei ole piisav ning on võrreldes riigi teedele eraldatavate vahendite mahuga ebaõiglane.</p> <p>Kohalikud teed moodustavad Eesti teedest 40,6 protsenti. Kriisieelsel 2008. aastal eraldati kohalike teede hoiuks riigieelarvest 40 456 074 €, mida järgnevatel</p>		2018 kava	2019 kava	Eraldis kohalike teede hoiuks (toetusfondis)	29 313 000	40 456 074	Kasv võrreldes eelmise aastaga		+11 143 574	RES 2019-2022 kohaselt moodustab kohalike teede valemipõhine toetus 29,313 mln € aastas. 2019.a teehoiu rahastamise mahtudes muutuseid pole. Riigieelarve teehoiu toetus moodustab ca 25% KOV teehoiu kogukuludest (nt 2017. a kogukulu välisabi 127 mln), millest on maha lahutatud välisabi toetuste arvelt tehtud investeeringukulud. Teehoiu rahastamise maht sõltub väga suurel määral sellest kui palju KOVid üldise tulubaasi arvelt raha teedele suunavad.	Jätkatakse läbirääkimisi.
	2018 kava	2019 kava										
Eraldis kohalike teede hoiuks (toetusfondis)	29 313 000	40 456 074										
Kasv võrreldes eelmise aastaga		+11 143 574										
			ELVL kommentaar: Valitsuskomisjoni seisukoht RES vaates: Valitsuskomisjoni jaoks on jätkuvalt oluline KOVide tugevdamine, rolli ja finantsautonoomia suurendamine.									

	aastatel vähendati oluliselt. Taotleme tehoiuks eraldatavate vahendite 2008. aasta taseme taastamist.		
2.	<p>Jätkata 2018-2019 järel riigieelarvest transiitteede korrastamiseks eraldatava toetuse programmi. Leida võimalus selle programmi suurendamiseks ja kasutusvaldkonna laiendamiseks.</p> <p>Transiitteede programmi jätkamine, selle suurendamine ja kasutamise laiendamine parandab oluliselt seda tüüpi teede seisukorda.</p>	<p>RES 2019-2022 on 2019. a juhtumipõhiseks toetuseks kavandatud 6 mln eurot.</p> <p>Juhtumipõhist toetust eraldatakse vastavalt Majandus- ja taristuministri määrusele 53 „Kohaliku tee ehitamiseks juhtumipõhise investeeringutoetuse andmise põhimõtted“.</p> <p>Võrreldes eelnevate aastatega on kasutusvaldkondi juba laiendatud, näiteks lisandus möödunud aastal toetus liiklusohutuse parandamiseks kohalikel teedel.</p> <p>Kasutusvaldkonna täiendavaks laiendamiseks palume esitada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile sellekohane ettepanek.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p> <p>ELVL kommentaar: Taotletakse transiitteede programmi jätkumist vähemalt samas mahus pikemal perioodil ja laiendatakse programmi vahendite kasutusvõimalust ka linnu/ valdu läbivate riigimaanteed, sh TEN-T võrgustikku kuuluvate põhimaanteed tehoiudu. Tehakse ettepanek lisada võimalus kasutada neid vahendeid ka transiiti teinud sadamatesse viivate kohalike teede hoiuks.</p>
3.	<p>Leida riigieelarves võimalus eraldada toetust kohalikele omavalitsustele ühenduse pidamiseks nende haldusterritooriumi osaks olevate väikesaartega.</p> <p>Pideva ühenduse võimaldamine saare elanikele on tulenevalt omavalitsuse sisese saare tekkimisega täiendav kulu. Arvestama peab ka asjaoluga et keelatud on ka erimärgistusega kütuse kasutamine ja kütusehinnale lisandus aktsiis. Omavalitsused on nende hallatavate saarte elanike püsiva liikumisvõimaluse tagamiseks siiski neid kulusid katnud.</p> <p>Kuna riik on seadnud eesmärgiks läbi transpordidotatsiooni elavdada elutegevust saartel ja doteerib suursaarte ja osade väikesaarte veetransporti ja 2018 a lisandunud väikesaarte toetus ei kata kuluvajadust veetranspordi tagamiseks.</p> <p>Teeme ettepaneku doteerida riigieelarvest ka teiste väikesaarte veetransporti vähemalt poole kulu ulatuses.</p>	<p>KOVile, mille territooriumil asub väikesaar eraldatakse tasanudfondi raames täiendavad vahendid, mille täpset kasutust ei ole määratud. KOV peaks vahendeid kasutama väikesaarega seotud tegevusteks.</p> <p>Väikese püsielanike arvuga saarele regulaarliini korraldamine ei garanteeri, et kõigi elanike huvid oleksid tagatud, kuna liinivedu ei pruugi toimuda kõikidele elanikele sobivatel päevadel ja kellaegadel. Sellisel juhul rahuldaks elanike liikumisvajadusi paremini paat või väikelaev, mida elanikud saaksid vastavalt vajadusel kasutada.</p> <p>Kui KOV otsustab, et püsielanike liikumisvabaduse rahuldamiseks on kõige otstarbekam korraldada ühistransporti, võib ühistranspordiseaduse § 25 lõike 5 kohaselt riik omavalitsus-</p>	<p>Eriarvamus, jätkatakse läbirääkimisi.</p>

		<p>üksuse taotlusel toetada riigieelarvest vallasest parvlaevaliini. Täiendavalt võib ühistranspordiseaduse § 27 punkti 3 kohaselt riigieelarvest toetust anda muu hulgas Eesti mandri ja väikesaare vaheliseks ühenduseks vajalike laevade, väikelaevalade ja parvlaevade soetamiseks. Riigieelarvest ühistranspordi toetamise, toetusraha kasutamise aruandluse ja toetusraha tagasimaksmise kord on kehtestatud majandus- ja taristuministri määrusega.</p> <p>Lisaks on püüasustusega väikesaarele võimalik toetust taotleda ka nt väikesaarte programmist, mille eesmärk on muuta väikesaarte elanikele osutatavad esmatähtsad teenused kättesaadavamaks ja kvaliteetsemaks (sh mandri ja saare vaheline transpordiühendus).</p>	
4.	<p>Alustada teehoiu toetuse jaotuse arvestuse uue meetodika väljatöötamist kaasates omavalitsuste eksperte.</p> <p>Meetodika, kus võetakse arvesse kohalike teede pinnaarvestust, inventariseerimise käigus saadud liiklussageduse andmeid, tänavavalgustuse kulu, jalg- ja jalgrattateede olemist ning muude kohalike teerajatiste korrashoiu kulu kajastab objektiivsemalt kohalike teede teehoiu vajadusi ning järgib võrdse kohtlemise põhimõtet.</p> <p>Kohalike teede inventariseerimise lõpu tähtaeg ei ole veel teada, samas võimaldaks ka ühe maakonna kohta kõigi andmete olemasolu alustada meetodika väljatöötamist mis võtaks arvesse kohalike teede pinnaarvestusel, liiklussagedusel jm parameetritel põhinevaid andmeid. Eesmärgiks on teehoiuvahendite eraldamisel toetusfondi kaudu võtta arvesse ka jalgratta- ja/või jalgteid ja kulu tänavavalgustusele, mida reguleerib Majandus- ja taristuministri 14.07.2015 määruse nr 92 „Tee seisundinõuded“ § 6 lg 1 punkt 10. Selle kohaselt peab paigaldatud valgustus pimedal ajal põlema. Tee omanik võib valgustust vähendada või välja lülitada, kui ta on täitnud tingimused ohutuks liiklemiseks. Määrus kehtestab nõuded teede seisundile, hooldusele ja valgustamisele pannes eeltoodud kohustused tee omanikele, ehk omavalitsustele. See on omavalitsuste jaoks uus kulu sest vastavalt ehitusseadusele vastutab omanik talle kuuluval teel asuvate rajatiste ja tehnovõrkude seisundinõuete täitmise eest.</p> <p>Seetõttu teeme ettepaneku alustada vastava meetodika väljatöötamist kohe kui on kättesaadavad kõik teeregistriandmestikku kuuluvad andmed vähemalt ühe maa-</p>	<p>Teehoiu toetuse jaotuse aluseks on omavalitsusliidu ettepanekud. 2017. a 5. septembri transpordi ja teede töörühmas on omavalitsusliidud otsustanud kuni kohalike teede inventeerimise tulemuste selgumiseni jätkata Vabariigi Valitsuse määruses „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ sätestatud korras (s.t 1:5 Riiiklikus teeregistris registreeritud kohalike maanteedele ja tänavate pikkuse alusel). Hetkel kasutusel oleva meetodika muutmine saab toimuda omavalitsusliidu ettepaneku alusel.</p> <p>Maanteeameti poolt edastatud info kohaselt lõpetatakse kohalike teede inventeerimine eeldatavalt 2019. a esimeses pooles. Ehkki kohalike teede inventeerimine on veel käimas, palume ELVL-l teha koostööd Maanteeametiga, kes saab edastada ühe maakonna andmed, kus inventeerimine juba teostatud, vastavalt ELVLi valikule.</p> <p>Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium saab teha ettepaneku Vabariigi Valituses määruse muutmiseks kohe, kui meetodika muutmissettepanek on ELVL poolt töörühmale esitatud. Seejuures väljendab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium valmisolekut uue meetodika väljatöötamisel</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p> <p>ELVL kommentaar: Jätkatakse koostööd parema ja sõltumatu analüüsi tegemiseks ja vahendite jaotuseks lahenduse leidmiseks.</p>

konna kohta tervikuna.	kaasatud organisatsioonina kaasa mõtlema. Kuivõrd toetusfondi osaks olev kohalike teede teehoiu toetus võib tulevikus muutuda KOV üksuste püsiva tulubaasi osaks, siis palume kaasata metoodika muutmisesse ka Rahandusministeeriumi.	
------------------------	--	--

III HARIDUS - JA NOORSOOTÖÖ VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjoni seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus																																																								
1.	<p>Näha RES 2019-2022 ette ja eraldada KOVidele Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu programmis kavandatud vahendid</p> <table border="1" data-bbox="152 671 965 1043"> <thead> <tr> <th>Toetusfond (mln eurot)</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Hariduskulud</td> <td>251,36</td> <td>288,99</td> <td>288,99</td> <td>288,99</td> <td>288,99</td> <td>289,99</td> </tr> <tr> <td>Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus</td> <td>4</td> <td>12</td> <td>12</td> <td>13,23</td> <td>13,89</td> <td>13,89</td> </tr> <tr> <td>Huvihariduse ja huvitegevuse toetus</td> <td>5,7</td> <td>14,25</td> <td>16,25</td> <td>17,25</td> <td>17,25</td> <td>17,25</td> </tr> </tbody> </table>	Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Hariduskulud	251,36	288,99	288,99	288,99	288,99	289,99	Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	4	12	12	13,23	13,89	13,89	Huvihariduse ja huvitegevuse toetus	5,7	14,25	16,25	17,25	17,25	17,25	<p>1) Haridust ja noorsootööd käsitlevad toetusfondi eraldised on RESis arvestatud (vt allpool lisatud tabel.).</p> <p>2) 2019.a on riigieelarves planeeritud üldhariduskooli õpetaja arvestusliku brutokuupalga kasv 1380 eurolt 1500ni sh õpetaja töötasu alammäära kasv 1150 eurolt 1250 euroni.</p> <p>3) Riigieelarvest toetakse omavalitsusi lasteaiasõpetajate palkade tõstmisel üldhariduskooli õpetajate palga alammäärani.</p> <table border="1" data-bbox="992 836 1816 1142"> <thead> <tr> <th>Toetusfond (mln eurot):</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Üldhariduskoolide pidamise toetus</td> <td>253,7</td> <td>314</td> <td>314*</td> <td>314**</td> <td>314**</td> <td>314**</td> </tr> <tr> <td>Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus</td> <td>2,5</td> <td>13,5</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>15</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Huvihariduse ja huvitegevuse toetus</td> <td>5,7</td> <td>14,25</td> <td>14,25</td> <td>14,25</td> <td>14,25</td> <td>14,25</td> </tr> </tbody> </table> <p>*Toetuse kasv täpsustub EHS 10.11 seisuga, kui on selgunud õpilaste arvud.</p> <p>**Toetuse kasv sõltub edasistest õpetaja palkakasvu prioriseerimise kokkulepetest.</p>	Toetusfond (mln eurot):	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Üldhariduskoolide pidamise toetus	253,7	314	314*	314**	314**	314**	Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	2,5	13,5	15	15	15	15	Huvihariduse ja huvitegevuse toetus	5,7	14,25	14,25	14,25	14,25	14,25	Kokkulepe: 2019.aasta üldhariduskoolide pidamise toetuse kasv täpsustatakse hiljemalt 26.novembriks 2018.
Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava																																																					
Hariduskulud	251,36	288,99	288,99	288,99	288,99	289,99																																																					
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	4	12	12	13,23	13,89	13,89																																																					
Huvihariduse ja huvitegevuse toetus	5,7	14,25	16,25	17,25	17,25	17,25																																																					
Toetusfond (mln eurot):	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava																																																					
Üldhariduskoolide pidamise toetus	253,7	314	314*	314**	314**	314**																																																					
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	2,5	13,5	15	15	15	15																																																					
Huvihariduse ja huvitegevuse toetus	5,7	14,25	14,25	14,25	14,25	14,25																																																					
2.	Jätkata tugiteenuste parema kättesaadavuse tagamiseks kohalike omavalitsuste toetamist riigieelarvest.	Kohalike omavalitsuste tagatakse toetusfondis ja tulubaasis tugiteenuse parema kättesaadavuse tagamiseks riigieelarveline rahastus.	Jätkatakse läbirääkimisi.																																																								

	Selgituseks 2018 a. riigieelarve läbirääkimiste lõpp-protokolli kokkuleppe p 2 : „2018. aastal lepitakse kohalike omavalitsusega kokku, millistel arvestusalustel antakse vahendid täies mahus 2019 tulubaasi.“.	Alates 2018. a on antud KOVide tulubaasi 3,1 mln eurot üldhariduskoolide tugiteenuste toetamiseks. Selleks suurendati tulumaksuosa 0,2 protsendipunkti ja tasandusfondi 1.3 miljonit eurot.	
3.	Tagada jätkuv riigipoolne toetus tervisliku koolilõuna pakkumiseks võrdsetel alustel ja ulatuses riigi üldhariduskoolidega. Ministeerium katab riigikoolide koolilõuna kulud kulupõhisena. Teistele üldhariduskoolidele eraldab riik koolilõuna toetust, seega toimub eba-võrdne kohtlemine, mida ei saa aktsepteerida.	1) KOVidele on tagatud koolilõuna pakkumiseks riigieelarveline rahastus toetusfondis ja tulubaasis. 2) Koolilõuna toetuse kasutamine ja otsused koolilõuna kulude katmiseks on koolipidaja pädevuses.	Eriarvamus: kõiki õpilasi tuleb kohelda võrdselt sõltumata kooli omandivormist.
4.	Taastada üldhariduskoolide õpetajate täiendkoolituste toetus endises mahus (3% palgafondist). 2012. a eraldati üldhariduskoolidele täienduskoolitusteks 3% palgafondist, 2013. a viidi see 1%-le ning alates 2015. a muudeti süsteem pearahapõhiseks, kus iga õpilase kohta eraldatakse 12 eurot, mis moodustub vaid 0,73% õpetajate palgatoetusest. 2015. a hakkas kehtima uus määrus, siis moodustas toetus tõesti 1% õpetajate palgafondist. Alates sellest hetkest on palgafond kiirelt kasvanud, samas täiendkoolituse toetuse pearaha ei ole muutunud, osakaal järjest vähenenud.	1) Õpetajate tööjõukulude kasv on kohalike omavalitsustega kokku lepitud prioriteet, seetõttu on õpetajate töötasukasv riigieelarves toimunud ennaktempo. 2) Oluliseim on täienduskoolituse sisu ja selle rakendamine muutunud õpikäsituse rakendamiseks, % fikseerimine täienduskoolituseks ei ole mõistlik. 3) Lisaks toetusfondile antakse õpetajate täienduskoolituseks riigieelarvest raha ka ülikoolide, rakendusüksus Innove ja teiste ministeeriumide kaudu.	Kokkulepe: Jätkatakse läbirääkimisi täienduskoolituse vahendite süsteemseks planeerimiseks, et võimalikult paljud õpetajad ja KOVde haridusjuhid saaksid tösta oma professionaalsust.
5.	Jätkata läbirääkimisi, millistel arvestusalustel antakse haridustoetuse vahendid 2019.a KOV tulubaasi. Haldusreformi järgselt on väga oluline, et KOVde roll ning otsustusõigus ka kohaliku hariduselu korraldamisel kasvaks. Töötada välja haridusmudel, mis ei lähtu koefitsientide süsteemist vaid arvestab õppekava, õpetajate alampalgamäärasid ning klassitäituvust.	2019 lepitakse kokku, millistel tingimustel ja millises ajaraamis antakse vahendid KOVi tulubaasi.	Kokkulepe: Jätkatakse läbirääkimisi ja kaasame hariduse rahastamismudeli välja töötamise Rahandusministeeriumi.
6.	Suurendada riigieelarvest õpilaskodutoetust. Riiklikult toetatud õpilaskodu koha toetus - 2000 eurot õpilase kohta on püsinud 2014. aastast. Kahjuks ei taga nimetatud toetus enam koolide tegevusi õpilaskodus elavate laste elamis-, õppimis- ja kasvatustingimuste korraldamiseks.	2019 lepitakse kokku, millistel tingimustel ja millises ajaraamis antakse vahendid KOVi tulubaasi.	Jätkatakse läbirääkimisi.
7.	Tagada piisav arv gümnaasiumiastme õppekohti ja selgitada välja, kes vastutab üldkeskhariduse andmise eest riigis.	Haridusseaduses on vajalik täpsustada, kelle vastutada on tulevikus keskhariduse kättesaadavus. Jätkame riigigümnaasiumide loomist, gümnaasiumide	Kokkulepe: Jätkatakse omavalitsustega kokkulepitult riigigümnaasiumide

	<p>Varasemalt algatatud haridusseaduse muutmise eelnõus on esitatud ettepanek, et edaspidi oleks keskhariduse andmine riiklik ülesanne. Samas 2023. a on riigil plaanis tagada 10 000 õppekohta.</p> <p>Tuginedes 2018.a riigieelarve läbirääkimiste lõpp-protokolli Lisa 1, kokkuleppe p 2: „2018.a lepitakse kohalike omavalitsusega kokku, millistel arvestusalustel antakse vahendid täies mahus 2019 tulubaasi.“</p>	siumide õppekohtade tagamine toimub koostöös omavalitsustega	loomist ja läbirääkimisi keskhariduse vastutuse teemal. Haridusseaduses on vajalik täpsustada, kelle vastutada on tulevikus keskhariduse kättesaadavus.
8.	<p>Vähendada oluliselt koolide toetamisel ning arendustööde tegemisel projektipõhisust.</p> <p>Projektipõhised toetused (SA Innove kaudu) on kasvatanud KOVide kui koolide töömahtu ja takistavad hariduse jätkusuutlikku arengut. Projektipõhisus toob kaasa bürokraatlikke (taotlemine, menetlemine, aruandlus) kulusid koolile, KOVile, ka riigile. Ressursiefektiivsem on usaldada kooli, KOVi ning eraldada koolitus- ja arendusraha ning vale kasutuse või kehva koolijuhtimise korral HTMl sekkuda.</p>	<p>1) Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite kasutus ja tulemusnäitajad on aastani 2020 kokku lepitud.</p> <p>2) Oleme arvestanud koolide ja koolipidajate ettepanekuid vähendada bürokraatiat ja suurendanud taotlusvoorude piirsummasid.</p>	Kokkulepe: jätkatakse läbirääkimisi ja teeme koostööd selleks, et toetuste menetlemisega seotud bürokraatia väheneks.
9.	<p>RES 2018-2021 kavandatud huvihariduse ja huvitegevuse täiendava riikliku toetuse jätkamine 2019.a.</p> <p>KOVidel puudub kindlustunne riigipoolse toetuse eraldamise järjepidevuses peale 2018.a.</p>	RESi ja Vabariigi Valitsuse määruses sätestatuga on tagatud toetuse jätkumine.	Kokkulepe: nõus 2019.aastaks RES-s kavandatud toetusega.
Jrk nr	Valitsuskomisjoni ettepanek ja põhjendus	ELVL seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus
1.	Õpetajate palgakasv on prioriteet. Eesmärgiks on saavutada üldhariduskoolide õpetajate keskmiseks palgaks 120% Eesti keskmisest.	Üldhariduskoolide õpetajate töötasu arvestuse aluseks võiks olla õpetajate töötasu alammäär.	Üldhariduskooli õpetajate palgakasv on ühine prioriteet. Selleks tuleb riigieelarves ette näha täiendavad vahendid.

IV TÖÖ-, SOTSIAAL- ja TERVISE VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjon seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus																																			
1.	<p>Näha RES 2019-2022 ette ja eraldada KOVidele Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu programmis kavandatud vahendid</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Toetusfond (mln eurot)</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamise toetus</td> <td>3,2</td> <td>3,0</td> <td>3,2</td> <td>3,75</td> <td>3,75</td> <td>3,75</td> </tr> <tr> <td>Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus</td> <td>2,65</td> <td>2,65</td> <td>3,0</td> <td>3,5</td> <td>3,5</td> <td>3,5</td> </tr> <tr> <td>Matusetoetus</td> <td>3,97</td> <td>3,97</td> <td>3,97</td> <td>3,97</td> <td>3,97</td> <td>3,97</td> </tr> <tr> <td>Asendus ja järelhoolduse teenuse toetus</td> <td></td> <td>16,7</td> <td>17</td> <td>17,5</td> <td>17,5</td> <td>17,5</td> </tr> </tbody> </table>	Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamise toetus	3,2	3,0	3,2	3,75	3,75	3,75	Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus	2,65	2,65	3,0	3,5	3,5	3,5	Matusetoetus	3,97	3,97	3,97	3,97	3,97	3,97	Asendus ja järelhoolduse teenuse toetus		16,7	17	17,5	17,5	17,5	<p>Ettepanek suunata sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamise toetus 2,5 mln KOVide tulubaasi alates 2019. a ning toimetulekutoetuse administreerimise kulu 0,5 mln eurot muuta arvestuslikuks kuluks ja liita toimetulekutoetuse eelarvega.</p> <p>Kuni ESF perioodi lõpuni 2021 on raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus ja teiste teenuste osutamiseks korraldatud teenuste osutamine ja rahastamine kogumahus 36 mln ja ca 6 mln aastas, mille kaudu ühe lapse maksimaalne kulu on kuni 5000 eurot aastas. Toetusfondi vahendite jääk oli ca 1 mln 2016 ja ca 2 mln 2017, seega ei ole põhjendatud enne ESF perioodi lõppu, kui täiendav riigi poolne tugi kaob, lisarahastust taotleta.</p> <p>Ettepanek matusetoetuse eelarve jätta 2019-2022. a u 4 mln eurot aastas.</p> <p>Asendus- ja järelhoolduse teenuse toetuse lisarahastus on Sotsiaalministeeriumi poolt planeeritud ja esitatud. Kavas on asendus ja järelhoolduse rahastuse viimine toetusfondist tulubaasi mitte varem kui 2021, kui asendushooldusega seotud ESF tegevused lõppevad.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava																																
Sotsiaaltoetuste ja teenuste osutamise toetus	3,2	3,0	3,2	3,75	3,75	3,75																																
Raske ja sügava puudega laste lapsehoiuteenus	2,65	2,65	3,0	3,5	3,5	3,5																																
Matusetoetus	3,97	3,97	3,97	3,97	3,97	3,97																																
Asendus ja järelhoolduse teenuse toetus		16,7	17	17,5	17,5	17,5																																
2.	<p>Tagada erihoolekandeteenuste, sh igapäevaeltu toetamise teenuse, kogukonnas elamise teenuse, toetatud elamise teenuse ja ööpäevaringse erihooldusteenu kättesaadavus ja piisav rahastamine.</p> <p>Vaatamata keskvalitsuse kinnitusele, et olukorrast ollakse teadlikud ja puuduste parandamisega tegeletakse, ei ole olukord klientide ja KOVide jaoks paranenud. Riiklikule erihoolekandeteenusele on järjekorrad pikad ja teenuse rahastamine tihti ebapiisav. Et inimesi mitte abita jätta, on KOVid paigutanud riikliku teenuse ootel olevaid abivajajaid üld- või erihooldekodusse, tasudes teenuse eest oma eelarve vahenditest. Aastane kulu erihoolduse ootel inimeste eest või erihooldusele lisaks on nt Tallinnas ca 50 000 eurot. Nagu näha Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt on hetkel erihoolekandeteenuste tavajärjekorras 1635 inimest ja lisaks 191 eelisjärjekorras. Samas on ka soovitus: kuna erihoolekandeteenuste järjekorrad</p>	<p>2018.a võimaldab SKA inimeste järjekorras teenusele suunamist enamustele teenustele, kus teenuseosutajate juures on olemas vabu kohti. Ka praegusel hetkel (juuni 2018. a.) on SKA valmis inimesi teenustele suunama.</p> <p>Ööpäevaringse erihoolduse kohtade järele on nõudlus ning SKA on valmis uusi loodavaid kohti ka rahastama. SKA on järk-järgult erihooldusteenu suunamas välja inimesi, kelle tegelikule teenusevajadusele vastab mõni muu teenus, nt väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus, ning seeläbi on võimalik järjekorrast inimesi teenusele suunata.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.																																			

	võivad olla pikad, saab end järjekorda panna juba 16-aastaselt, et täisealiseks saamisel võimalikult kiiresti vajalikku erihoolekandeteenust saada.		
3.	<p>Näha ette takistusteta liikumise projektide rahastamine riigi eelarvelistest vahenditest või Euroopa Liidu finantsperioodi 2014-2020 vahenditest.</p> <p>Puuetega inimeste õiguste konventsioon, mis jõustus 29. juunil 2012, nõuab ligipääsu tagamist kõigile ehitistele, ka olemasolevatele rahvamajadele, kauplustele, koolidele, lasteaedadele, transpordile, mitte ainult uutele. Konventsiooni rakendamise eest vastutab nii riik kui ka KOVid.</p>	<p>Oleme jätkuvalt seisukohal, et võttes aluseks konventsiooni sisu ja sihtrühma on Sotsiaalministeerium määratud konventsiooni rakendamise eest põhivastutajaks, kuid rakendamise eest vastutavad ka kõik teised ministeeriumid, riigiasutused, kohalikud omavalitsused jne oma vastutus- ja haldusala piires.</p> <p>Ligipääsetavuse küsimustega tegelemine ja tagamine KOV territooriumil on kohaliku elukorralduse küsimus. Vastavalt põhiseadusele ja kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele otsustavad ja korraldavad kohaliku elu küsimusi kohalikud omavalitsused. Nende ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid tuleb planeerida KOV eelarvest.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
4.	<p>Eraldada toetusfondi kaudu KOVidele vahendid eestkostetöö rahastamiseks</p> <p>Eestkostetöö korraldamisel on KOVide kulud jäetud riigi poolt tähelepanu alt välja. KOVid kannavad kulusid seoses eestkostega nii juhul, kui KOV on määratud eestkostjaks kui ka siis, kui eestkostjaks on määratud füüsiline isik. Kohtud rakendavad KOVe füüsilisest isikust eestkostjate juhendamiseks ja aitamiseks, sest sageli ei ole neil vajalikke oskusi. Selline riiklik ülesanne peab olema eraldi rahastatud. KOVil eestkostjana on probleem ühest hoolekandetasutusest teise liikuvate klientidega, kelle elukoht on kuni 2001 aastani kehtinud rahvastikuregistri seaduse kohaselt registreeritud hoolekandetasutusse. Hoolekandetasutus võib olla likvideeritud ja kliendid mujale saadetud, aga elukoht on rahvastikuregistris ikka selle kunagise hooldekodu asukoha KOVis. See toob registri järgsele KOVile kaasa kohustuse käia täitmas oma eestkostja ülesandeid üle Eesti.</p>	<p>Eestkostega seotud ülesanded paneb KOVile Perekonnaseadus, mis on eraõiguse valdkonna seadusena Justiitsministeeriumi valitsemisalas. Seetõttu ei ole SOMil võimalik seista nende riigieelarveliste vahendite eest.</p> <p>Tegemist ei ole uue ülesandega, mis on KOVil olnud alates Eesti taasiseseisvumisest, mistõttu ei pea õigeks selleks tegevuseks lisarahastust käesoleval ajal küsida. Küll tuleb tõdeda, et eestkoste teostamine üksikisiku sh alaealise üle KOV poolt ei taga alati isiku õiguste täiemahulist ja erapooletut tagamist kuivõrd KOV on eestkostja rolliga samaaegselt ka teenuste vahendaja rollis. Seega tuleb ideaalis laiemalt lahendada eestkoste ja KOV rolliga seotud konfliktolukord.</p> <p>Füüsilisest isikust eestkostja nõustamine eestkoste eripärast tulenevatest küsimustest (nt aruandlus) on küll kohtu ülesanne, kuid erivajadustest tingitud nõustamine on KOVi olemuslik ülesanne.</p> <p>Hetkel on Riigikogu menetluses sotsiaalhoolekande seaduse ja halduskoostöö seaduse muutmise seaduse eelnõu, mille raames nähakse ette, et SKA katab KOV üksusele väljas-</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p> <p>ELVL valmistab ette kohtumise Justiitsministeeriumi, Sotsiaalministeeriumiga jt asjasse puutuvate isikutega, et arutada eestkostega seotud probleeme.</p>

		pool kodu osutatava üldhooldusteenuse kulud, mida osutatakse isikutele, kes on suunatud ööpäevaringset erihooldusteenust saama enne 2001.a 1. jaanuari ja kelle rahvastikuregistrisse kantud elukohaks on erihoolekandeteenuse osutaja tegevuskoht vähemalt KOV üksuse täpsusega ning kellele ei jätkata riigieelarvest rahastatava erihoolekandeteenuse osutamist teenusevajaduse äralangemise tõttu. Kulude hüvitamise määra kehtestab SKA peadirektor käskkirjaga.	
5.	Suurendada asendushoolduse korraldamise kulude katteks eraldatavaid vahendeid. Rahad teenuse osutamiseks on KOVidele eraldatud tuginedes teenuse eelmise aasta hindadele. Käesoleval aastal on enamus teenuse osutajaid hindu oluliselt tõstnud, ka nt AS Hoolekandeteenused. KOVil ei ole eriti võimalust asutustega hinna osas läbi rääkida. Nt Tartu puhul ei ole 2018. a kehtestatud hind ühelgi juhul olnud alla 1200 euro (nõ tavalapse puhul) ja 1500 euro (erivajadusega lapse puhul).	Varasemalt KOV-ide poolt taotletud lisarahastus oli väiksem kui riigi poolt planeeritud rahastuse kasv. Suur osa asendushooldusteenuse osutajatest on KOV hallatavad asutused ning hinnapoliitika jäme ots peab olema sellisel juhul KOVi käes. Lisaks rahastatakse teenust ka lapse isiklike sissetulekute arvelt mitte vaid toetusfondi vahenditest. Eelarve on alates 2015 aastast tõusnud 12 miljonilt 16,7-le miljonile ning kasvu on riik ka edaspidi planeerinud.	Jätkatakse läbirääkimisi.
6.	Leida riigi võimalus toetada KOV investeringuid vanurite hoolekandasutuste rajamiseks ja renoveerimiseks. Uue SHS kohaselt on väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus KOVi korraldatav teenus. Tegemist on KOVi uue kohustusega, aga selle täitmiseks ei ole täiendavaid vahendeid ette nähtud. KOVid on sundseisus uute hoolekandeesutuste loomiseks ja olemasolevate renoveerimiseks järjest suureneva vajadusega eakate hoolekandekohtade järele. Omavalitsuste tulude maht ei võimalda piisavalt investeringuid oma vahenditest, arvestades teenuse tege likku vajadust.	2017. aastal oli KOVidel võimalik taotleda rahastust üldhooldekodudes energiatõhususe parandamiseks. Meetme maht oli ca 10 miljonit eurot, 15-st taotlejast kvalifitseerus 12 ja toetuse maht kokku oli 2,2 miljonit. Käesoleval aastal korraldatakse teine voor (maht ca 8 miljonit eurot), kus KOVidel on sama meetme raames taotleda rahastust ka päris uute hooldekodude rajamiseks. Seega on KOVidel võimalik saada riigipoolset tuge hoolekandeesutuste parendamiseks ja rajamiseks.	Jätkatakse läbirääkimisi.
7.	Teostada KOVidele pandud uute ja täiendatud ülesannete maksumuse selgitamiseks 01.01.2016 jõustunud SHSi analüüs ning töötada välja süsteem KOVide tulude täiendamiseks lisandunud ülesannete kulude katteks. SHS sisaldab rea uusi KOV teenuseid, nt: võlanõustamis-, sotsiaaltranspordi-, varjupaiga-, turvakodu- ja üldhooldusteenuse, mille osutamiseks ja välja töötamiseks ei ole KOVidele täiendavaid rahalisi vahendeid eraldatud. Koduteenus, intervall- ja päevahooldusteenused ei ole hajaasustuse piirkonnas odavad teenused. Arvestades valdade ühinemist ja territooriumi suurenemist kasvavad veelgi transpordikulud koduteenuste pakkumisel. Lisaks puuduvad maapiirkonnas sotsiaalteenuste pakkujad või neid on väga vähe.	Käesolevas punktis nimetatud teenused ei ole enamuses uued, näiteks on laste turvakoduteenus, eakate ja puuetega inimeste hoolekanne (üldhooldusteenus, koduteenus, invatransporditeenus jt) olnud alates 1995. aastast KOV ülesanne ja rahastus. Sotsiaalkaitse korraldamiseks eraldati 2018. aastal KOVidele toetusfondi kaudu 3 miljonit eurot sotsiaaltoetuste maksmiseks ja teenuste osutamiseks. Lisaks on riik suurendanud mitmeid KOVidele antavaid toetusi (näiteks matusetootus 4	Jätkatakse läbirääkimisi.

		<p>mln eurot) ning hoolekandesüsteemi arendamiseks ja sotsiaalteenuste pakkumiseks on KOVidel võimalik taotleda toetust ESF meetmetest. Meetmest „Tööturul osalemist toetavad hoolekandeteenused“ 2016. a läbi viidud avatud taotlusvoorust said KOVid koduteenuse, üldhooldusteenu- se (sh intervall- ja päevahoiuteenus), isikliku abistaja teenuse ja tugiisikuteenuse korraldamiseks ja arendamiseks toetust kaheks aastaks ligikaudu 2,5 mln eurot (toetuse eelarve kokku oli 5 miljonit). 2018. a läbi viidud avatud taotlusvooruga said KOVid toetust samade teenuste arendamiseks ja osutamiseks kaheks aastaks ligi 3 mln eurot (toetuse eelarve kokku oli 7 mln). Ka 2019. aastal korraldatakse avatud taotlusvoor (eelarvega 5,5 mln eurot), millega toetatakse KOVide teenuste arendamisel ja osutamisel. Üheks võtmeteguriks on olnud KOVide omavaheline koostöö, mis annab võimaluse teenuste efektiivsemaks korralduseks hajaasustusega piirkondades.</p> <p>2018. a suurenes KOVide tulubaas 30 mln. 2019. a lisandub 15 mln, 2020. a 9 mln ja 2021. a veel 2 mln. Tulumaksuosa ja tasandusfondi juurde antud vahendite arvelt on muuhulgas võimalik rahastada sotsiaalteenuseid.</p> <p>Seega oleneb kohaliku omavalitsuse poolt seatud prioriteetidest, mille peale nn vaba raha kasutatakse. SOM on seisukohal, et vananeva rahvastikuga ühiskonnas tuleb kõigil erinevatel riigivalitsemise tasanditel senisest enam pöörata tähelepanu hoolekande valdkonna arendamisele.</p> <p>VV on andnud SOMile ülesandeks koostöös Rahandusministeeriumiga käesoleva aasta lõpuks analüüsida rahvastiku struktuuri muutustega kaasneva hoolekandelise abi osutamise võimekust ja finantsvajadusi KOVides. Tulenevalt VV tegevusprogrammist esitab SOM 2018. a lõpuks VV-le kontseptsiooni pikaajalise hoolduse süsteemis plaanitavate muudatuste kohta.</p>	
8.	Sätetada sotsiaalhoolekande seaduses lisaks KOVidele teenuse korraldamise kohustuse	Lisaks põhiseaduses sätestatule, tuleneb inimestele anta-	Jätkatakse läbirääkimisi.

<p>panemisele ka konkreetsed piirid, millises mahus peab KOV abi tagama.</p> <p>SHS sätestab teenused, mis on KOVi korraldada, kuid on märkimata, kui suures mahus peab abi andma. Õiguskantsler on korduvalt juhtinud tähelepanu asjaolule, et KOVil ei ole õigust teenuse osutamist kuidagi piirata nt kehtestada järjekorda võtmine või teenuse osutamise maksimaalne summa või aeg. KOVi poolt tuleb teenust osutada nii palju ja siis, kui inimene soovib, mis aga ei ole alati võimalik..</p> <p>Kui teenuse osutamise piirmäärade sätestamist ei peeta võimalikuks, siis on vajalik sätestada põhimõtted teenuse osutamisega seotud lisakulude katmiseks riigieelarvest.</p>	<p>vate abimeetmete miinimumtaseme määramise kohustus Eesti riigile ka rahvusvahelisest õigusest, nt Euroopa sotsiaalharta artikkel 14 näeb ette riigi kohustuse edendada ja osutada sotsiaalteenuseid (nagu koduteenused, hooldekoduteenus, varjupaigateenus). Puuetega inimeste õiguste konventsiooni artikkel 19 kohustab riiki tagama puuetega inimestele juurdepääsu mitmetele tugiteenustele, sh isikliku abistaja teenusele. Seega peab riik igal juhul korraldama selliste abimeetmete tagamise riigis ja need peavad vajadusel olema kõigile kättesaadavad. Sellest tulenevalt reguleerib Sotsiaalhoolekande seadus milliste abimeetmete eest vastutab riik ja milliste eest KOV, samuti seda, et KOV peab hindama iga inimese abivajadust eraldiseisvalt ning vastavalt sellele ka abi korraldama. Teenuse piirmäärade kehtestamine sellisel kujul ei ole võimalik, sest inimeste vajadused on erinevad. Osutatava teenuse mahu aluseks ei saa olla inimese soov, vaid reaalne hinnatud abivajadus. KOVil on võimalik võtta sotsiaalteenuste eest tasu, kuid võetava tasu suurus ei tohi saada takistuseks teenuste tarbimisel.</p>	
---	---	--

V KESKKONNA- JA MAAKÜSIMUSTE VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjon seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus														
1.	<p>Näha RES 2019-2022 ette ja eraldada KOVidele Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu programmis kavandatud vahendid</p> <table border="1" data-bbox="170 1157 1064 1257"> <thead> <tr> <th>Toetusfond (mln eurot)</th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019 kava</th> <th>2020 kava</th> <th>2021 kava</th> <th>2022 kava</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Jäätmehoolduse arendamine</td> <td>2,2</td> <td>2,2</td> <td>2,5</td> <td>2,8</td> <td>3,0</td> <td>3,0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Vajalik on jätkata läbirääkimisi, et kokku leppida vahendite tulubaasi üleandmise tingimused.</p>	Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava	Jäätmehoolduse arendamine	2,2	2,2	2,5	2,8	3,0	3,0	<p>Ettepanek on suunata jäätmehoolduse toetus 2,2 mln KOVide tulubaasi alates 2019.a, jagunedes tulumaksu ja tasandusfondi vahel..</p> <p>Tulubaasi suunamise „Sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse muutmise ning jäätmeseaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse“ eelnõu on Riigikogule esitatud.</p> <p>Arvestatud RE planeerimise protsessis</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi et kokku leppida vahendite tulubaasi üleandmise tingimused.</p>
Toetusfond (mln eurot)	2017	2018	2019 kava	2020 kava	2021 kava	2022 kava											
Jäätmehoolduse arendamine	2,2	2,2	2,5	2,8	3,0	3,0											

	<p>Suurendada jäätmehoolduse arendamiseks eraldatavate vahendite mahtu eesmärgiga edendada liigiti kogumist ning liigiti kogutud materjalide ringlusse võtmist. Ühtlasi integreerida eraldatavad vahendid kohalike omavalitsuste tulubaasi, valmistades selleks ette õigusaktide muudatused.</p> <p>2017.a eraldati riigieelarvest kohalikele omavalitsustele 2,2 mln eurot. Toetust said kõik KOVid. 2018.a eraldati riigieelarvest kohalikele omavalitsustele 2,2 mln eurot. Toetust ei eraldatud kõikidele KOVidele.</p>		
2.	<p>Näha riigieelarves ette vahendid maamaksu vähenemise kompenseerimiseks kohalikele omavalitsustele, mis tuleneb riigi poolt kaitsealadele, loodusreservaatidele ja sihtkaitsevöönditele ning püsielupaikade sihtkaitse vöönditele kehtestatud maksusoodustustest.</p> <p>Lõpetada maksuvabastuste ja maksusoodustuste andmine maamaksust vabastamise või maamaksu vähendamise teel looduskaitsealuste ja muude looduskeskkonna kaitsealadelt aladelt või kompenseerida maksuvabastused riigieelarvest.</p> <p>Hüvitada maadele seatud piirangute tõttu omanike vähenenud tulud otse riigieelarvest erinevate toetusmeetmete arvel.</p> <p>Eesti maismaa pindalast on 1.01.2016 seisuga kaetud kaitstavate loodusobjektidega 18,5% (802 959 ha). Lähima kolme aasta jooksul on Keskkonnaministeeriumil plaanis kaitse alla võtta täiendavalt ca 10 000 ha ja kaitse alt vabastada 1400 ha. Kaitsealade kogupindalast on 71% riigiomandis, 27% eraomandis, 1% avalik-õiguslikus omandis ja 1% munitsipaalomandis.</p> <p>Iga-aastaselt jääb KOVidel looduskaitsealade maksusoodustuste tõttu saamata ca 3,1 mn eurot¹⁵, millest 1,6 mln moodustavad maksuvabad sihtkaitsevööndi alad ning 1,5 mln 50% maksuvabastusega piiranguvööndi alad. Kõige suuremad „kaotajad“¹⁶ on Tallinna linn (367 822), Kuusalu vald (175 969), Vihula vald (165 174) ja Suure-Jaani vald (120 917). Ca 80% KOVides on looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemine üle 1000 euro.</p> <p>Looduskaitsealadest tingitud maamaksu vähenemist KOVidele otseselt ei kom-</p>	<p>Omavahel on kohtunud riigihaldus- ja rahandusminister, valitsuskabineti memorandum on koostamisel. Enne valitsuskabineti arutelu peab selgeks saama veeseadusega kaasneva kaldaala veekaitsevööndi maksuvabastuse küsimus.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

¹⁵ Arvutuste aluseks 2015.a kaalutud KOVide maamaksu määrad. Keskmise on 2,27%

¹⁶ Andmed on 2016. a kohta

	<p>penseerita. Tasandusfond jaotamisel arvestatakse KOVi väiksema maamaksulaekumisega ning saamata jääva maamaksu tõttu on tasandusfond suurem¹⁷. Tasandusfondi mitte saava KOVi jaoks selline võimalus puudub.</p> <p>Ettepanek on, et raha laekuks KOVile eraldi reana.</p>		
3.	<p>Eraldada vahendid riigi- ja jätkuvalt riigi omandis olevate maade ja riigi omandis olevate avalike veekogude ja nende kaldaalade hooldamiseks.</p> <p>Jätkuvalt on vajadus katta riigieelarvest Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate riigimaade ja riigi omandis olevate avalike veekogude ja nende kaldaalade hooldamise kulud, selleks et ära hoida bioloogilise mitmekesisuse vähenemist ja tagada kaitstavatel aladel ohustatud liikide säilimine.</p>	<p>Maa-amet on esitanud lisaelarve taotluse 200 tuhande euro eraldamiseks niitmise, libeduse tõrje ja ohtlike objektide ohutustamiseks. Kalda teema vajaks suuremat arutelu, mis saab kaldakinnisasjadest, see pole küsimus mitte ainult munitsipaalmaa puhul vaid ka riigimaa osas. Tänapäevane õigusruum ütleb, et kalda kinnisasi on kuni vee piirini mere puhul, keskmine piir on fikseeritud. Ettepanek kohtuda ja arutada kuidas strateegiliselt läheneda. Keskkonnaministeerium on rahastanud ka kalda kinnisasja õiguslikku analüüsi.</p> <p>Keskkonnaministeerium ja Tallinna Linnavalitsus peavad vajalikuks antud teemal kohtuda ELVL-s.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.
4.	<p>Rääkida läbi laekuvate keskkonnatasude jaotumine KOVi, KIKi ja riigieelarve vahel ning määrata kõigi keskkonnatasude liikide ja komponentide osas kindlad protsendid, kui suur osa laekunud tasudest peaks kompenseerima KOVile välismõjud¹⁸ ning võimaldama KOVidel seadusega ning seaduse alusel pandud keskkonnaülesannete täitmist.</p>	<p>Keskkonnatasude ja tasu liikide osas ei ole selgust. Tellitud on uuring „Eesti keskkonnakasutuse välismõjude rahastuse hindamise analüüs“, mille tulemused saabuvad aasta lõpuks, kus selgitatakse kui adekvaatsed on tänased tasud ja nende osakaalud.</p> <p>Projekti vahetulemuste lõpparuanne: http://www.environment.ee/ee/vmh/lõpparuanne. Kokkuvõttes sisaldavad ka koondtabeleid konkreetsest keskkonnakasutusest avalduvate mõjude kohta. Oluline osa tulemustest on esitatud ka töö temaatilistes lisades,</p>	Jätkatakse läbirääkimisi.

¹⁷ Arvestus toimub keskmiste määrade alusel. Üldmaa kohta 1,25% ja loodusliku rohumaa kohta 1%.

¹⁸ Välismõjud on sellised mõjud, mis tekivad kellegi tegevuse tulemusel ja mida nende tekitaja ise ei hüvita ning need jäävad ühiskonna kanda. Näiteks tootmises tekitatud keskkonnasaaste, mis mõjutab paljusid inimesi saastatud välisõhu või põhjavee näol. Selline keskkonnamõju ei peegeldu automaatselt toodete ja teenuste hinnas, kuigi ideaalis peaks see nii olema, tagades olukorra, kus keskkonnakasutusega kaasnevad negatiivsed mõjud oleksid tootjate-tarbijate poolt piisavalt kompenseeritud. Uuringus analüüsitakse erinevate keskkonnakasutuse vormide välismõjusid, näiteks välisõhu saaste, ebameeldiv lõhn, müra, vibratsioon jms.

		<p>millele on lingid lehe vasakul küljel asuva menüü kaudu.</p> <p>Projekti tulemusi tutvustava 28.03.2018 seminari ettekanne on kättesaadav projekti kodulehelt: http://www.environment.ee/upload/content/esitlus_valismojud_280318.pdf</p>	
5.	<p>Jätkata läbirääkimisi selleks, et luua KOV ülesannete täitmiseks ja arenguks vajalike maade eraomanikelt omandamise kulude kompensatsioonimehhanismid.</p> <p>Kaaluda riigivaraseaduse täiendamist sättega järgmises sõnastuses: „MRS § 31 lg 1 p 8 alusel riigi omandisse jäetud maa võõrandamisel laekunud tasust kantakse 35% kohaliku omavalitsuse üksusele planeerimiseseaduse §-s 131 (<i>varasemalt ehitusseaduse §-s 13</i>) märgitud kohustuse täitmiseks.</p> <p>Ettepanekus märgitud kompensatsioonimehhanism on vajalik kõigile linnadele ja valdadele omavalitsüksuse ülesannete täitmiseks. Eelkõige varasemalt ehitusseaduse § 13 kohaselt ja praegusel ajal planeerimiseseaduse § 131 kohaselt on sätestatud KOV kohustus tagada detailplaneeringukohased avalikuks kasutamiseks ette nähtud tee ja sellega seonduvate rajatiste, haljastuse, välisvalgustuse ning muude tehnorajatiste rajamine. Maareformi käigus riigi omandisse jäetavad maatükid paistatakse tsiviilkäibesse arvestamata KOV kohustusi seonduvalt avalikuks kasutuseks määratud maa tagamisega. Reformi läbiviimisel riigi poolt arvestamata jäetud KOV arenguvajadused on loonud olukorra, kus KOVil on vajalik omandada avalikuks kasutamiseks maad eraomanikelt. Mõistlik kompenseerimismehhanism on riigi poolt tulu saamise eesmärgil võõrandatavalt maalt laekunud rahast osa eraldada KOVidele.</p>	<p>Riigieelarvelistel kaalutlustel ei toeta ettepanekut. Maareformi läbiviimise esmatähtsaks ülesandeks on olnud eraomandi taastamine. Maa tagastamisel õiguse andmisel on lähtunud nimetatud eesmärgist ja põhimõttelisi muudatusi ei ole tehtud, kuna vastasel juhul ei oleks tagatud isikute võrdne kohtlemine. 01.07.2018 jõustus kinnisasja avalikes huvides omandamise seadus, mis lihtsustab ka kohalikes huvides maa omandamist ja annab maa omandamise sh sundvõõrandamise otsustamise õiguse kohaliku omavalitsuse üksusele.</p>	Jätkatakse läbirääkimisi
6.	<p>Võõrandada KOVidele riigi maareservist tasuta maad, mis KOVide taotluste kohaselt on vajalikud arenguks, sh ettevõtluse ning tootmise ja liikluskeskkonna arendamiseks.</p> <p>Riigi ja KOVide arendamiseks tuleb luua ka soodsat ruumilist ettevõtlus-, tootmis- ja liikluskeskkonda, sealhulgas soodustada tööstusparkide ja KOV siseste liiklusõlmede rajamist nii Tallinnas kui ka teistes omavalitsustes. See eeldab selleks sobivate maaüksuste olemasolu ja kui KOVil neid maaüksusi ei ole, siis taotlemist riigi maareservist. KOVide ja ELVL seisukohast on oluline, et käsitletud teemad võetaks arutusele ja riigi pädevad asutused esitaksid oma põhjendatud seisukohad ning pakuksid vajadusel toimivad lahendused probleemile. KOVid (nt Tallinn,</p>	<p>Riigivaraseadus võimaldab anda KOV üksusele tema seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks tasuta maad. Samuti võimaldab kehtiv õigus KOVile anda maad alla hariliku väärtuse ettevõtluskeskkonna arendamiseks või elamumaaks. Tagamaks seda, et nii riigil kui ka KOVil oleks seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vajalik maa ja et seda ei võõrandataks eraomandisse, on ette nähtud riigivaraseaduses kinnisasja vajalikkuse väljaselgitamine. See tähendab, et kui riik kavandab maaüksuse müüki, siis on võimalus KOVil oma huvi kinnisasja vastu üles näidata. KOV</p>	Jätkatakse läbirääkimisi

	Tartu, Kuressaare jt) on valmis arutelu käigus esitama täiendavaid selgitusi ja lahendamise ettepanekuid.	huvi korral maaüksust ei võõrandata ja see antakse riigivaraseaduse alusel üle kas tasuta või alla hariliku väärtuse. Praktikas on KOV vaid üksikutel juhtudel näidanud oma huvi ja siis on ka müügimenetlus peatatud. Alates 2013. a kuni 30.08.2018 on võõrandanud KOVidele tasuta või alla hariliku väärtuse kokku 231 kinnisasja, millest 119 kinnisasja puhul on tegemist tasuta võõrandamisega (KOV ülesanneteks) ja 112 kinnisasja puhul võõrandamisega alla hariliku väärtuse. Alla hariliku väärtuse võõrandamiste korral on: elamumaana võõrandatud 101 kinnisasja ja ettevõtluskeskkonna arendamiseks (äri/tootmismaa) 11 kinnisasja.	
7.	Arvestada CO2 kvootide müügitehingutest laekuvate vahendite suunamisel võimalustega linna heakorra tagamiseks.	Perioodiks 2015-2021 on saastekvootide vahendite kasutus paika pandud. Perioodi 2021-... osas võtavad ministriumid arvesse KOV-ide soovi ettevalmistuses osaleda.	Jätkatakse läbirääkimisi.

VI KULTUURI- JA SPORDI VALDKOND

Jrk nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanek ja põhjendus	Valitsuskomisjon seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus
1.	Suurendada vahendeid ujumise algõpetuse läbiviimise kulude katmiseks. Ettepanek vaadata üle toetuse eraldamise põhimõtted (nt arvestades transpordikulude kasvu).	Ujumise algõppe vahendid anti summas 1,2 mln eurot alates 2018. a KOVide tulubaasi. Selleks suurendati tulumaksuosa 0,1 protsendipunkti ja tasandusfondi 0.3 miljonit eurot. Riik eraldas 2018. a 1,2 mln eurot ujumise algõpetuse programmi elluviimiseks ja täiendamiseks (24 tunni asemel 40 tundi, uus meetodika jne). Raha laekub KOV eelarvetesse läbi tulumaksu ja tasandusfondi. Omavalitsuste panuseks on arvestatud ca 700 000 eurot. Toetussummade arvutamisel on juba arvestatud piirkondade ääremaalisust.	Jätkatakse läbirääkimisi
2.	Tagada riigipoolne järjepidev tegevustoetus KOVidele laulu- ja tantsupeotraditsiooni säilimise ja jätkusuutlikkuse osas.	Riigi ülesanne on tagada vaimse kultuuripärandi väärtustamine, hoidmine ja arendamine, nagu ka laulu- ja tantsupeotraditsiooni jätkusuutlikkus. Riigi mõistes see tähendab laulu- ja	Toetus jääb esialgu 2018. a tasemele. Jätkatakse seniste kokkulepete täitmist.

	<p>„Riigi ülesanne on tagada /.../ laulu- ja tantsupeotraditsiooni jätkusuutlikkus.“ (http://www.kul.ee/et/tegevused/rahvakultuur).</p> <p>Laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide tegevustoetusprogramm on hooajapõhine ning toetuse suurus igal hooajal lähtub riigieelarve eraldisest. Tegevustoetusprogramm ei taga KOV tasandil kõikjal koori- ja tantsujuhtide olemasolu, mis seab ohtu kollektiivide järelkasvu ja laulu- ja tantsupeo traditsiooni jätkumise.</p> <p>Maavalitsuste ülesannete üleandmisega KOVidele on kasvanud omavalitsuste koormus hallata ja toimetada kogu laulu- ja tantsupeo korraldamise protsessi ja sellega kaasnevaid kulusid, sh tööjõukulusid. Tähelepanu tuleb pöörata ka rahvarõivaste soetamisele.</p>	<p>tantsupidude korralduste jätkusuutlikkust. Sellega riik ka regulaarselt tegeleb. Riik toetab üleriigiliste pidude korraldust ja toetab korraldavat organisatsiooni Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutust. Lisaks saab riigilt tegevustoetust Eesti Kooriühing ning Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi. Kollektiivi juhtide tasemete tõstmiseks on mentorprogramm. LTP programmi maht on 840 000 eurot (toetatakse ca 2000 kollektiivi).</p> <p>KOV tasandil koori- ja tantsujuhtide olemasolu saaksid KOVid kindlustada vähemalt laste ja noorte kollektiivide osas Huvitegevuse ja huvihariduse toetusprogrammi kaudu (14,25 mln eurot aastas).</p> <p>Maavalitsuste ülesannete üleandmisega KOVidele ühistegevusena anti kaasa ka rahaline ressurss tööjõu palkamiseks, mida varem maavalitsustel ei olnud üldse, sest seda toetati KOVide ühistegevuse rahastusest. Selgust ja lahendamist vajavad regionaalsete koordinaatorite töökorralduslikud küsimused.</p> <p>Rahvarõivaste osas on toetusprogramm „Eesti Rahvarõivas“, mis ei anna küll toetusi rahvarõivaste soetamiseks, kuid teeb tööd kihelkondlike rahvarõivaste kandmise ja valmistamise teavitustööga, tuues sh välja ka nende kihelkondade rahvarõivaid.</p> <p>Hetkeseisuga jäävad riigi poolt eraldatavad toetused 2018. a tasemele. Kultuuriministeeriumi toetusel on Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts viimas läbi rahvatantsurühmade ja rahvamuusikakollektiivide ning kooride ja orkestrite rahastamismudeli analüüsi, mis võiks anda sisendi, kuidas senist korraldust muuta. Analüüsi tulemused edastatakse novembris üleriigilisele omavalitsusliidule.</p>	<p>Oodatakse läbiviidava rahvatantsurühmade ja rahvamuusikakollektiivide ning kooride ja orkestrite rahastamismudeli analüüsi tulemusi.</p> <p>Jätkatakse läbirääkimisi rahvatantsurühmade ja rahvamuusikakollektiivide ning kooride ja orkestrite rahastamismudeli analüüsi tulemuste põhjal koostöömudeli väljatöötamiseks kvalifitseeritud juhendajate tasustamise toetamiseks.</p>
3.	<p>Kavandada jätkuvalt vahendid maakondade spordikeskuste toetamiseks riigieelarvest.</p> <p>Toetada jätkuvalt regionaalset tervisespordikeskusi, mille kaudu paraneb tervise-</p>	<p>Vabariigi Valitsus käsitles käesoleva aasta kevadel riigi eelarvestrateegia (RES) 2019-2022 menetlusprotsessis ühe teemana regionaalsete tervisespordikeskuste arendamise toetamise vajadust ning otsustas eraldada selleks otstarbeks järgmiseks</p>	<p>Riik toetab regionaalsete tervisespordikeskuste programmi 2019-2022 mahus</p>

	<p>sporditeenuse kättesaadavus ja kvaliteet.</p>	<p>neljaks aastaks lisaraha kokku 2,4 mln eurot (600 tuh eurot aastas).</p> <p>Maakonnas valitakse koostöös KOVide ja maakonna spordi-liiduga välja 1-3 tervisespordikeskust, millest 1-2 saavad rahastuse. Eeltingimuseks on, et tervisespordikeskuse omanik panustab omalt poolt samas suurusjärgus kui riik.</p> <p>Täpsemad tingimused, kuidas tervisespordikeskuste toetust jagatakse, on väljatöötamisel, kuid üheks eesmärgiks raha jagamisel on kunstlume võimekuse tõstmine erinevates keskustes.</p>	<p>2,4 milj eurot.</p> <p>Tervisespordikeskuste toetusmeetme tingimuste kujundamisel arvestab Kultuuriministeerium kunstlume võimekuse tõstmise vajadusega erinevates keskustes.</p>
--	--	--	--

VII INFO- JA KOMMUNIKATSIOONITEHNOLOOGIA VALDKOND

Jrk nr	Valitsuskomisjoni ettepanek ja põhjendus	ELVL seisukoht	Kokkulepe/eriarvamus
1.	<p>Leppida omavalitsuste infotehnoloogia keskseks koordineerimiseks ja kompetentsi suurendamiseks kokku organisatsiooni ja tegevuste jätkusuutlik rahastamismudel riigi ja omavalitsusliidu vahel. Omavalitsuste infotehnoloogia keskseks e-teenuste arendamiseks ja koordineerimiseks pikendatakse koostöölepingut riigihalduse ministri ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu vahel järgnevatel tingimustel.</p> <p>Lepingu kehtivus 2019-2022:</p> <p>Riigihaldusminister 2019. a: 125 000 EUR</p> <p>Riigihaldusminister 2020. a: 100 000 EUR</p> <p>Riigihaldusminister 2021. a: 75 000 EUR</p> <p>Riigihaldusminister 2022. a: 50 000 EUR</p> <p>Eesti Linnade ja Valdade Liit kohustub alates 2020. a kuni 2022. a finantseerima keskvalitsuse poolt vähendatavat osa minimaalses mahus nii, et tagatud on KOV IKT baaseelarve finantseerimine aastas minimaalselt 125 000 EUR.</p> <p>Omavalitsuste infotehnoloogia arenduskeskuse loomiseks ja tegevuste toetamiseks sõlmiti 16.05.2016 kolmepoolne koostööleping riigihaldusministri ja EMOL/ELL vahel (kehtib 2018. aasta lõpuni). Leiame, et valitud strateegia on õige ning vajalik on tagada omavalitsuste IKT valdkonna keskne koordineerimine ja arendamine perspektiiviga vähemalt kuni 5 aastat. Vajalik oleks jätkuvalt</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi, analüüsides muudatustega kaasnevaid mõjusid, nende ulatust ja sisu.</p>	<p>Jätkatakse läbirääkimisi.</p>

	tagada IKT kompetentsikeskuse olemasolu omavalitsusliidus koos püsiva rahastusega ning suurendada omavalitsuste enda algatust, vastutust ja osakaalu omavalitsuste IKT arendamises.		
2.	Keskvalitsuse poolt väljaarendatud omavalitsuste kesksed infosüsteemid KOVTP, KOVMEN, RPIS, VOLIS ja „AnnaTeadal“ rakenduste üleandmine ELVL-ile. Üleandmise tulemusel muutuks ELVL kui omavalitsusi esindav organisatsioon juhtivaks kesksete uute arenduste tellijaks ja teostajaks vastavalt omavalitsuste soovidele. Suureneks ELVL roll omavalitsuste infotehnoloogia kesksel arendamisel. Omavalitsused saavad paremini suunata arenduste tellimist ja teostust läbi enda esindusorganisatsiooni (ELVL).	Vajalik on tagada senine minimaalne väikearenduste eelarve. ELVL kaalub ettepanekut.	Jätkatakse läbirääkimisi.

LÕPPSÄTTED

Lisas 1 on esitatud ülevaade valitsuskomisjoni ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu läbirääkimistest Eesti Linnade ja Valdade Liidu esitatud täiendavate ettepanekute aruteludest.

Läbirääkimiste lõpp-protokoll edastatakse allkirjastatuna Vabariigi Valitsusele, kes esitab selle koos 2019. aasta riigieelarve eelnõuga Riigikogule.

(allkirjastatud digitaalselt)

Janek Mägi

Riigihalduse minister,
Valitsuskomisjoni esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Taavi Aas

Eesti Linnade ja Valdade Liidu juhatuse esimees